

جنبش کارگری در وضعیتی تازه

سخنرانی در کنفرانس دوم اتحاد سوسیالیستی کارگری

رضا مقدم

جنبش کارگری داشت که سرکوب خشن آن. هر دو این برخوردها می‌خواست به کارگران چنین القا کند که اعتراض و مبارزه بی‌فایده و شر بخش نیست و کارگران به خواستهای خود از طریق مبارزه دسته "جمعی و اعتصاب نمی‌رسند. رژیم اسلامی در این دوره با "بی‌اعتنایی" به اعتراضات کارگری، اگر "بی‌اعتنایی" عبارت خوبی برای توصیف آن باشد، همان کاری را کرد که با سرکوب آن می‌کرد. بنابراین شاید، و با اما و اگر، بشود گفت که بی‌اعتنایی همان نقش سرکوب را برای جنبش کارگری داشت و آن یعنی نشان دادن بی‌ثمری مبارزه.

وقتی کارگران علال الدین برای چهارمین بار جلوی مجلس آمدند و به عدم پرداخت دستمزدان اعتراف کردند و نتیجه نگرفتند، برای رهبران آن حرکات دشوار بود که بتوانند کارگران را دویاره برای مبارزه بسیج کنند. بطور مثال جمهوری اسلامی بدن اینکه کارگران علال الدین را سرکوب کرده باشد، بدون اینکه آنها را دستگیر کرده باشد و به زندان انداخته باشد، باعث شد تا این کارگران دیگر جلوی مجلس نیایند. این شیوه برخورد جمهوری اسلامی بخاطر تغییر اوضاع سیاسی ایران، اشکال مبارزه، خواستها و فضایی که این مبارزات در آن جریان می‌یافتد، بود و برای مقابله با آن جنبش کارگری باید قبل از هر چیز مختصات دورانی را که در آن بسر می‌بریم را می‌شناخت. و تحلیل واقع بینانه‌ای از روند اوضاع می‌داشت. هنوز هم همین کلید اصلی برای تعیین نحوه و نوع سازماندهی مبارزات می‌باشد.

مسئله دیگر خواستهای کارگری است. همه می‌دانند که کارگران خواستهای زیبادی دارند. از همه آنچه که حتی قبل از انقلاب داشتند بشدت به عقب رانده شده‌اند. سطح معیشت کارگران بشدت تنزل یافته است. دستمزدها حتی کفاف یک زندگی بخور و نمیر را نمی‌دهد. متنهای آنچه که در این چند ساله کمتر شاهد آن بوده‌ایم، اعتصاب و تظاهرات کارگران برای افزایش دستمزد است. باعث اعظم اعتراضات کارگران برای پرداخت دستمزدهای معوجه بوده است. این همان طبقه است که برای افزایش دستمزد مبارزه می‌کرد و تا سرکوب تمیشده و یا به خواست خود نمیرسانید به سر کار بر نمی‌کشت. همین طبقه الان باید مبارزه کند که چرا چندین و چند ماه است دستمزد نگرفته و البته کماکان به سر کار برود.

بیشترین عدم پرداخت دستمزد در صنایع نساجی بوده است. اوضاع وخیم صنایع نساجی در عین حال نشان میدهد که برای اولین بار یک شاخه از صنعت در ایران به خاطر عدم توافقی در رقابت با دیگر کشورها در حال ورشکستگی است. در ایران کمتر چنین اتفاقی افتاده بود. صنعت نساجی از نظر تکنولوژی عقب مانده است و قدرت رقابت با رقبای خارجی خود را ندارد. در کشورهای دیگری که سرمایه داری قدمت بیشتری دارد کارگران بارها با این مسئله روبرو شده‌اند و برخلاف کارگران ایران در مقابله با این وضع دارای سنت و تجربه‌اند که اساساً دو موضوع است. تلاش برای بالا بردن حقوق گمرکی بر محصولات خارجی تا قدرت رقابت کارخانجات داخلی افزایش باید. یعنی متحد شدن با سرمایه دار داخلی علیه سرمایه‌های خارجی که به آن حمایت گرایی می‌گویند. موضع دوم عدم ایستادگی در مقابل بسته شدن کارخانجات، عدم حمایت از سرمایه دار داخلی بلکه دفاع از سطح معیشت و سطح رفاه کارگران است. بدین شکل که با بسته شدن کارخانه سطح زندگی کارگران بیکار شده نباید تنزل کند. باید برای آنها دوره‌های تجدید مهارت گذاشته شود تا بتوانند در رشته‌های دیگر کارهایی با همان سطح دستمزد پیدا کنند و تا آن موقع از بیمه بیکاری در همان سطح آخرين دستمزدان برخوردار شوند.

اما در جنبش کارگری ایران بعلت عدم سازمان یافتنی، و بویژه در میان

صحبت امروز من راجع به جنبش کارگری کلا از سه قسمت تشکیل شده است. قسمت اول نگاهی دارد به اوضاع عمومی جنبش کارگری، از نظر مبارزات کارگری، خواستهایش، اشکال مبارزه اش و تفاوتی که از حول و حوش انتخاب خاتمی کرده است. بجز آن، یکسری موضوعات و مسائلی است که جنبش کارگری با آن روپرداز است که زیر این تیتر نمی‌گنجد و آنها را بطور جداگانه مطرح می‌کنم، مثل بیکاری، حق تشکل و اعتصاب، قراردادهای موقت و شوراهای اسلامی و در پایان هم به موضوع تغییر قانون کار که هم اکنون در دستور کار دولت است.

شوایط جدید

در چهار پنج ساله اخیر تعداد اعتصابات و اعتراضات کارگری نسبت به دوره قبل بشدت افزایش پیدا کرده است. از نظر اشکال نیز نسبت به دوره قبل کاملاً متفاوت است. قبل مبارزات و اعتراضات کارگری در کارخانجات انجام می‌شد و حول و حوش انتخاب خاتمی و بویژه هنگام اعتصاب پنج هفته ای کارگران کفشهای اسلامی، برخورد جمهوری اسلامی به جنبش کارگری تغییر کرد. کارگران هنگام مبارزه در کارخانه ماندند، بدون اینکه برخورد "خشندی" با آنها بشود؛ برخوردی که در فرهنگ مبارزاتی طبقه کارگر ایران "خشن" محسوب نمی‌شود ولی هر چند در اروپا سرکوب محسوب می‌شود. بنابراین اعتصابات و مبارزات کارگری بدون موقوفیت پایان می‌یافتد، بدون اینکه مانند سابق سرکوب باعث پایان یافتن آن شده باشد.

اعتصابات کارگری، هم در دوره شاه و هم در دوره جمهوری اسلامی، همیشه کوتاه مدت بوده است. یا سریعاً سرکوب می‌شد و یا با خواستهای کارگران و یا بخشایی از آن موافقت می‌شد و کارگران به سر کار باز می‌گشتند. بنابراین رهبران کارگری ایران تجربه سازماندهی اعتصابات طولانی مدت را ندارند و الزامات و نیازهای این نوع مبارزه را بخوبی نمی‌شناسند.

همانطور که گفتم اعتصابات کارگری در محدوده کارخانه ماند اما به نتیجه نرسید و موفق نشد. جنبش کارگری و فعالین آن در جستجوی یافتن راه حلی برای این معضل، اشکال مبارزه را تغییر دادند. خواستهای تغییر نکرد. اعتصابات اساساً فقط تک کارخانه‌ای باقی ماند بدون توجه به تغییر دوره سیاسی و تغییر برخورد رژیم به اعتصابات و اعتراضات کارگری در چارچوب دوران جدید. کارگران اعتصابی از کارخانه به خیابانها آمدند. باید تجربه جهان چیت و به خاک و خون کشیده شدن کارگران را (در دهه ۱۳۵۰) به یاد داشت. کارگران با چنین تجربه‌ای به خیابانها آمدند و دست به تظاهرات زدند. کارگران اعتصابی از کارخانه‌ها به خیابان آمدند و در مقابل مراکز دولتی تظاهرات و اجتماع کردند. اگر در دوره سابق فکر کردن به مبارزه خطناک بود و چنانچه شوراهای اسلامی متوجه می‌شدند خطر اخراج و دستگیری را در بر داشت، در دوره جدید می‌شد رفت وزارت کشور و تقاضای اجازه تظاهرات کرد. قبل از اینکه جواب مثبت یا منفی به اجازه تظاهرات مطرح باشد، مسئله تغییر برخورد رژیم اسلامی است.

به خیابان آمدن کارگران اعتصابی سد سانسور رژیم اسلامی را نیز شکست. دیگر اعتصاب و اعتراض کارگری را نمی‌شد پنهان کرد؛ نه تنها این، بلکه مانند هر خبر دیگری همان روز یا در همان ساعت اولیه توسط خبرگزاریها مخابره می‌شد. اعتصابات کارگری به خیابان آمد اما موفق نشد و کارگران اساساً به خواستهای خود نرسیدند. برخورد رژیم همچنان "غیر خشن" باقی ماند، بجز در مواردی که کارگران اعتصابی اقدام به بستن جاده کردند. در این موارد هم دخالت نیروهای انتظامی برای باز کردن جاده بود و نه برای پایان دادن به اعتصاب و اعتراض کارگران. این اشکال مبارزه و برخورد رژیم تقریباً همان نقشی را برای

کارگران نساجی بعلت نداشتن یک تشکل سراسری حتی وقتی که با یک معضل عمومی روپرو بودند، چنین مباحثی حتی فرست مطرح شدن نیافت. کارگران نساجی حتی فرست آشنا شدن با تجربیات هم طبقهای های خود در دیگر کشورها را نیافتند. کارگران هر کارخانه نساجی بطور جداگانه مخالف بسته شدن کارخانه و یا اخراج کارگران، و خواهان دریافت حقوق معوقه خود بودند. بالاخره هم طرحی در مجلس تصویب شد تحت عنوان بازسازی صنایع نساجی؛ البته بدون دخالت نمایندگان کارگران نساجی. بر اساس این طرح تعدادی از کارخانجات نساجی بسته و کارگران آن رسماً و قانوناً اخراج می‌شوند. از هر سو که به جنبش کارگری ایران نگاه کنید می‌بینید که جنبش کارگری ایران برای مبارزه علیه سرمایه داری فعلی ایران و جنبش اصلاحات نیازمند داشتن تحلیل های عمیق از اوضاع سیاسی و اقتصادی ایران است. ارتقا و پیشرفت از هر نظر و در تمام عرصه های مبارزه نظری، سیاسی و تشکیلاتی نیاز جنبش کارگری است.

مسئله مهم دیگر که در جنبش کارگری ایران تازه و نو است مبارزه نکردن و عدم اعتراض و اعتصاب در بخششای کلیدی صنایع ایران است. در بررسی جنبش کارگری معمولاً در مورد مبارزات کارگری بحث می‌شود. الان ما باید در مورد علل مبارزه نکردن و یا کم تحرکی در این صنایع بحث کنیم. صنایعی که کارگران آن همواره موتور و محرك و پیشتاز مبارزات کارگری بوده‌اند و نقش کلیدی و تعیین کننده در صنعت و اقتصاد ایران داشته‌اند. منظورم صنایعی نظری اتممیل سازی، فولاد، پتروشیمی و نفت است.

از یک نگاه دیگر می‌شود گفت قانون کار توکلی، که بر اساس آن کارگر از هیچ حقوق و مزایایی برخوردار نبود و هیچ قانونی بر روابط کارگر و کارفرما حاکم نبود، در حال اجراست. کارگران با اعتراض خود باعث شدند تا هم پیش نویس قانون کار و هم خود توکلی از وزارت کار کنار گذاشته شود. اما امروز همان قانون کار توکلی بر پخش اعظم روابط کارگر و کارفرما حاکم است. کارگاههای پنج نفره و به پائین از شمول قانون کار خارج هستند. رشته قالیبافی که پیش از یک میلیون شاغل دارد از شمول قانون کار خارج هستند. اینها را به پیش از یک و نیم میلیون کارگری، که تحت عنوان قراردادهای موقت اساساً در صنایع کلیدی بکار گرفته شده‌اند، اضافه کنید تا روشن شود که چند میلیون کارگر دارای همان حق و حقوقی هستند که قانون کار توکلی برای کارگران در نظر گرفته بود یعنی هیچ حق و حقوقی. صنایع نفت را نیز پس از اعتصاب و تظاهرات سال ۷۲ در مقابل وزارت نفت در تهران تقریباً "کارمند" کردند. الان در پالایشگاه آبادان نزدیک به نود درصد کارگران تحت عنوان "کارمند" کار می‌کنند.

مورد دیگر بحث افزایش دستمزد است. کارگران یک قانون دارند: ساعات کمتری کار کنند و دستمزد بیشتری بگیرند. در دوره شاه و در دوره جمهوری اسلامی کارگران دارای تشکل هایی نبودند که با کارفرماها قراردادهای دسته جمعی بینند و برای دو طرف معلوم باشد که در زمان هیچ قرارداد کارگران چقدر افزایش دستمزد می‌گیرند. بنابراین خطر اخراج، دستگیری، زندان موانعی بود تا کارگران را از امدادهای افزایش دستمزد باز دارد. با این حال کارگران اعتصاب می‌کردند. در دوره جدید و در حال حاضر علت عدم مبارزه کارگران برای افزایش دستمزد اختناق نیست. علاوه بر مواردی که گفتم یک بحث در جنبش کارگری راه انداخته‌اند که جنبش اصلاحات در مرکز آن است. این بحث دو راهی اضافه دستمزد یا اشتغال. این ایده، این نظریه در فلجه کردن بخشی از فعالین جنبش کارگری تاثیر بسیاری داشته است. بنابراین تمام آن بخششای احمد جنبش کارگری که علیه سوسیالیستها هستند، علیه احزاب و سازمانهای چپ هستند، نمی‌دانند که اگر مارکسیستها در ایران فعال بودند، چنین ایده‌هایی امکان قوی شدن نداشتند. مارکسیستها جواب این ایده های ضد کارگری را می‌دادند و فعالین کارگری را از زیر فشار خرد کننده چنین عقایدی، که از سر و کول جامعه بالا می‌رود، خارج می‌کردند تا کم راست کنند. مارکسیستها و احزاب چپ می‌توانند با در افتادن با چنین ایده‌هایی راه را برای عمل مبارزه طبقه کارگر باز کنند و برای افزایش فضای مناسب برای حرکت ایجاد کنند. این آن چیزی است که ما به آن احتیاج داریم. باید جواب این نظریه پردازان دست راستی را داد و به این دو راهی که در مقابل فعالین جنبش کارگری گذاشته‌اند و در واقع جاده عدم مبارزه برای افزایش دستمزد است پایان داد.

امروز برای باز گرداندن طبقه کارگر و جنبش کارگری روی ریل مبارزه برای افزایش دستمزد احتیاج به شکستن تور اختناق نیست، باید علیه این ایده‌ها و افکار مبارزه کرد. جنبش کارگری ایران نیازمند افساگری از رژیم اسلامی نیست. افساگریها به شناخت بیشتر جنبش کارگری از ماهیت رژیم اسلامی چیزی نمی‌افزاید. طبقه کارگر نیازمند مبارزه نظری کارگران کار می‌کنند به امید روزی که دستمزد بگیرند. کار نقد و دستمزد نسیبه. دیگری رواج قراردادهای موقت است. الان کارگران با سابقه را اخراج می‌کنند و به آنها خسارت اخراج می‌پردازند و سپس بجایشان

اسلامی است. هر کارگری که بخواهد خود را کاندید نمایندگی شوراهای اسلامی کند باید معتقد به ولایت فقیه باشد و التزام عملی به آن داشته باشد، عضو یا مرتبط با هیچ یک از گروه‌های مختلف رژیم اسلامی نباشد، باید تابع سیاستهای روز ولی فقیه باشد؛ اگر کارگری همه این شرایط را داشته باشد یک هیات تشخیص صلاحیت سه نفره مشکل از وزارت کار، شوراهای اسلامی و نماینده کارکنان باید ولی فقیه باشد؛ اگر کارگری همه این شرایط را داشته باشد یک هیات تشخیص صلاحیت سه نفره مشکل از تا بتواند در انتخابات شرکت کند. شوراهای اسلامی طبق قانونشان باید از ولی فقیه تعیت کنند. یعنی ولی فقیه می‌تواند توافق کارگران و کارفرمها را بر سر قراردادهای دسته جمعی لغو کند.

سازمان جهانی کار بعنوان یکی از زیر مجموعه‌های سازمان ملل باید قانون کار ایران و قانون شوراهای اسلامی را تائید کند. این مسئله هم باعث شده که شوراهای اسلامی به تقلا بیفتند و تلاش کنند خودشان را بعنوان یک تشکل کارگری و نماینده کارگر مطرح کنند. قبل از هدف‌شان این نبود و اصولاً برایشان مهم نبود که کارگران چه نظری درباره آنها دارند. قبل از باید به رژیم نشان میدادند که می‌توانند کارگران مبارز و کمونیست و رهبران کارگری را شناسایی کنند و ممکن کنند مبارزات کارگری سرکوب شود، و یا از قبل از سازمان یافتن یک مبارزه مطلع شوند و آنرا در نظره خفه کنند. سابق مطلوبیت خود را در انجام دادن موفق این کارها به رژیم نشان میدادند. قبل از گفتن که اگر شوراهای اسلامی نباشند ضد انقلاب در کارخانه‌ها آشوب می‌کنند و منظورشان از ضد انقلاب فعالیت و رهبران کارگری بودند و از آشوب هم اعتصاب و اعتراض کارگری مدنظرشان بود. آنچه که آنها پارسال بر سر تعیین حداقل دستمزد کردند هدف جا پیدا کردن در میان کارگران را در نظر داشت. کارگران بدروست تبلیغات آنها را در مورد میزان افزایش حداقل دستمزد جدی نگرفتند. در همین رابطه شوراهای اسلامی برای اولین بار بعد از انقلاب از طرف کارگران با کارفرمها قرارداد دسته جمعی امضا کردند، البته با حضور نمایندگان کارگران ایران نپذیرفته بود. شوراهای اسلامی را بعنوان نمایندگان کارگران ایران نپذیرفته بود. همچنین فراخواندن کارگران به راهپیمایی علیه تغییر قانون کار در مقابل وزارت کار را نیز در همین چارچوب باید دید. آنها مطلع هستند که با تغییر قانون کار موقعیت شوراهای اسلامی نیز تضعیف می‌شود و به خطر خواهد افتاد. بطور مثال، این موضوع پنهانی نیست که حتی بخشی از خود دوم خردادیها شوراهای اسلامی را بعنوان تنها "متولی" امور کارگران قبول ندارند. بنابراین تمام آنچه که شوراهای اسلامی هم اکنون انجام میدهند تنها یک هدف دارد: یافتن یک خاصیت جدید در این دوره جدید؛ تلاش برای یافتن جای پایی در میان کارگران و جنبش کارگری. این هدف شوراهای اسلامی را باید افشا کرد.

تفییر قانون کار

مسئله مهم دیگر مانده که باید درباره اش حرف زد تغییر قانون کار است. اهمیت این موضوع فقط به این خاطر نیست که قانون کار مطالبات کل طبقه کارگر را در مقابل طبقه سرمایه دار می‌گذارد. مهم فقط به این خاطر نیست که مجموعه‌ای از قوانین را مورد بحث قرار می‌دهد که برای سالها تعیین کننده رابطه کارگر و کارفرما خواهد بود. بحث تغییر قانون کار را جنبش اصلاحات سیاسی پیش کشیده و اهداف سیاسی معینی را تعقیب می‌کند. مبارزه بر سر قانون کار در دوره قبل در فضای سیاسی و تناسب قوای کاملاً متفاوتی جریان یافت. همه کما بیش از آن مطلع هستند و من فقط اینرا می‌کویم که در آن دوره رژیم اسلامی به خیال اینکه انقلاب را سرکوب کرده کوشید پیروزی خود بر طبقه کارگر را در پوشش قانون کار رسمنی بددهد و آنچه را که کارگران عملاً در کارخانجات اعمال می‌کردند را قانوناً منوع کرد نظری ۴۰ ساعت کار در هفته و حق تشکل و اعتصاب.

دیروز در بحث اوضاع سیاسی مطرح کردم که جنبش اصلاحات سیاسی تا کنون توانسته در جنبشهایی نفوذ یا جای پایی پیدا کند، نظری اعتراضات زنان، دانشجویان. ولی هنوز در جنبش مردم کردستان برای رفع ستم ملی و جنبش کارگری قادر نشده چنین کاری انجام دهد. جنبش اصلاحات از پس مبارزه بر سر قانون کار می‌رود تا بتواند دستی در جنبش کارگری پیدا کند و برای خود نفوذی کسب کند و جریان طرفدار خود در جنبش کارگری را سازمان دهد.

تمام ماجرا همین است. برای فروش کارخانجات دولتی احتیاج دارند که کارفرما حق بدون قید و شرط اخراج کارگران را داشته باشد. نظری دوران شاه که مطابق ماده منفور ۳۳ قانون کار، کارفرما برای اخراج کارگر با مانع روپرتو نبود. الان برای اخراج باید شوراهای اسلامی دخالت کند

است. چرا که باید تسلیم شرایط کارفرمها بشوید اگر اشتغال می‌خواهد. باید شرایط کارفرما را بپذیرید، باید شرایط ورود سرمایه‌های خارجی را بپذیرید در غیر این صورت از اشتغال خبری نیست.

موضوع دیگری که می‌خواهم به آن اشاره کنم برای جنبش کارگری ایران جدید است اما نه برای مثلاً جنبش کارگری اروپا. این یکی از مضلات جنبش کارگری اروپا است. همه شما بادتان است که وقتی مجلس پنجم قصد داشت لایحه خارج کردن کارگاههای پنج نفره و به پائین را از شمول قانون کار تصویب کند، همین دوم خردادی هایی که الان در مجلس نشسته‌اند چه سر و صدایی پیا کردند و با آن به مخالفت برخاستند. منجمله همین کسانی که کاندید حزب اسلامی کار و شوراهای اسلامی و خانه کارگر بودند. اینها در کمپین های انتخاباتی خود نیز به کارگران وعده دادند که این قانون کارگاهها را لغو خواهند کرد. کارگران دیدند که اینها به وعده هایشان عمل نکردند. دوم خردادیها قانون مطبوعات را می‌خواستند تغییر دهند که خامنه‌ای نگذاشت، اما برای لغو قانون کارگاهها حتی هیچ تلاشی هم نکردند که کسی مانع آنها گردد. نه تنها این، بلکه با استناد به یکی از تصره‌ها و مواد همین قانونی که قرار بود لغو کنند کل رشته قاليبافي را از نيز شمول قانون کار بیرون بردن.

در اروپا این تبدیل به یک پدیده طبیعی شده است و یکی از مضلات جدی رابطه تشکلهای کارگری و احزاب سیاسی است. اگر بخاطر داشته باشید در دوره نخست وزیری تاچر بیشترین قوانین علیه اتحادیه های کارگری انگلستان تصویب شد. حزب کارگر انگلستان هم در اپوزیسیون با تمام آنها مخالفت کرد و برای دولت وقت رجز خواند. ولی وقتی خودش به قدرت رسید هیچ یک از آن قوانین و مصوبات دوره تاچر را لغو نکرد و تغییر نداد. طبقه کارگر ایران قبل با چنین معضلی روبرو نبود. این هم از مسائل جدید جنبش کارگری است که علیه آن باید راههایی طبقاتی و رادیکال جلوی پای طبقه کارگر گذاشت.

وضعیت فعلی شوراهای اسلامی

دو تا موضوع دیگر مانده که مطرح کنم و صحبت هایم را به پایان ببرم. یکی موقعیت شوراهای اسلامی است و دیگری تغییر قانون کار. شوراهای اسلامی محصول اخراج، تبعید، دستگیری، شکنجه و اعدام فعالیں هستند. اینها محصول اخراج، تبعید، دستگیری، شکنجه و اعتصابات کارگری را در دوران و رهبران کارگری هستند که مبارزات و اعتصابات کارگری را در میان جنبش اقلاب هدایت کردند. بنابراین شوراهای اسلامی هیچگاه در این همکاری با ارگانهای رژیم اسلامی در سرکوب مبارزات کارگری و لو دادن فعالیین کارگری در کارخانجات منفور کارگران بگیرند. نه تنها این، بلکه بخاطر اعمالشان در اسلامی هیچگاه نفوذ نبودند. نه تنها این، بلکه بخاطر اعمالشان در سخنرانیها و نوشته های رهبران شوراهای اسلامی و خانه کارگر مطالب زیادی وجود دارد که آنها برای اثبات مطلوبیت خود نزد رژیم اسلامی ثابت کردند که اگر آنها نباشند کارخانجات توسط ضد انقلاب روی آرامش تغواهند دید.

شوراهای اسلامی بخشی از سیستم مدیریتی رژیم اسلامی در کارخانجات هستند. یکی از مضلات رژیم از همان ابتدا ایجاد هماهنگی بین این ارگانهای خود بوده است. با آغاز دوران رفسنجانی و فروش کارخانجات دولتی، موقعیت شوراهای اسلامی تضعیف شد چرا که بخش خصوصی همان سیستم مدیریت دولتی را نداشت و لذا بعنوان کارفرما تلاشی نمی‌کردند تا مدیر اشان با شوراهای اسلامی هماهنگی کنند و یا با آنها به سازش برسند. دلیل عدمه این رفتار آکاهی همگان از بی نفوذ بودن شوراهای اسلامی در بین کارگران بود. هر چقدر روند فروش کارخانجات دولتی سرعت بیشتری بگیرد، کار شوراهای اسلامی سریعتر به پایان میرسد. چرا که حامی خود را از طرف دولت بعنوان صاحب کارخانه و از مدیریت بعنوان نماینده اینها می‌داند و در پائین هم هیچگاه نفوذی نداشتند. بنابراین تنها راهی که برای ادامه موجودیت در مقابل شوراهای اسلامی باز بود، جا پا پیدا کردن در میان طبقه کارگر و جنبش کارگری بود. با جنبش اصلاحات و تلاش بورژوازی ایران برای ادغام در بازار جهانی موقعیت شوراهای اسلامی از آنچه که در دوران رفسنجانی بود نیز ضعیف تر شد.

برای ادغام در بازار جهانی، اینها مجبور هستند یکسری از مقاله‌های سازمان جهانی کار را امضا کنند که بعضی از مواد قانون کار و قانون شوراهای اسلامی مغایر اینهاست. چرا که یک تشکل عقیدتی و

زمختی شوراهای اسلامی را به کارگران تحمیل کرد، اکنون بورژوازی ای که با جنبش اصلاحات همه چیزش را از نو وارسی می کند تا اگر لازم است تغییر دهد و دوباره آنرا بسازد، چنین تشکلهایی را به کارگران تحمیل خواهد کرد. بورژوازی ایران در حال از نو ساختن تمام ارکانها و سازمانهای دولتی و نظامی است. از دل تمام درگیری بین جناحها، درگیری بر سر قوه قضائیه، دستگاه های قانون گذاری و اجرایی و قضایی و نظامی و رابطه آنها با هم، از نو در حال ساخته شدن است. اینها وقتی حاضر و آماده شدند می ایند تا سرمایه داری ایران را برای یک دوره طولانی در مقابل جنبش کارگری و جریانات رادیکال و سوسياليسیت حفظ کنند؛ بویشه در مقابل اعتصابات و اعتراضات خارج از تشکلهای مورد نظرشان.

بخش سازشکار جنبش کارگری و یا هر اسمی که می خواهد رویش بگذارد، نقش مهم و موثری در این تشکلهای خواهند یافت. اینها یک بخش از خود جنبش کارگری هستند. اینها در دفاع از حق کارگر صحبت می کنند، اینها در بیرون خواستار بیست درصد افزایش دستمزد می شوند و در مذاکره سه چهار درصد میگیرند و به توافق می رسانند. رادیکال سوسيالیستها اینها را میشناسند. اینها توضیح می دهند که بیشتر از این امکان نداشت. کارگران مبارز اگر اعتراض کنند و اعتصاب راه بیاندازند طبق قانون دستگیر می شوند. آن موقع قوه قضائیه، وزارت اطلاعات ارگانهای شده اند که حتی در اپوزیسیون هم نسبت به آنها حرف شنی دارند. مثل صادقی در شیراز که از فعالین ملی مذهبی بود. وقتی ادعای کرد که ریوود شده و شکنجه شده و روی بدنش را با آتش نام منتهی و پیمان را نوشته بودند، وزارت اطلاعات گفت که وی خودزنی کرده است و کار خودش بوده است. ملی مذهبی ها هم گفتند که از آنها نیست و به رحال تائیدش نمی کنند. وی دستگیر شد و هیچ کسی از حال و روزش خبر ندارد. حتی چهایی که همه موارد این چنینی را دنبال می کنند دیگر دنبال ماجرا را نگرفتند.

جنبشه اصلاحات همین کار را با سوسيالیستها و رادیکالهای جنبش کارگری خواهد کرد. یک وزارتخانه آدمکش را که هزاران نفر را کشته به صرف اینکه خودش به چهار تا از آنها اعتراض کرد، آب توبه بسرش ریختند و برایش در اذهان عمومی مشووعیت و آبرو خریدند. اینها، باضافه قوه قضائیه ای که جنبش اصلاحات مهر تائید بهش بزنده، را بجان ما خواهند انداخت. به جان رادیکالها و سوسيالیستهای جنبش کارگری خواهند انداخت، تا قانونا (و البته با حق داشتن وکیل!) محاکمه بشوند، به جبس های دراز مدت محکوم بشوند، و قانونا در زندان بپوستند.

در دیگر جنبش اصلاحات دارند یک چنین آشی برای جنبش کارگری می پزند. اینها ارمغان دیگری برای طبقه کارگر ندارند. اینها فعالین رادیکال و سوسيالیست جنبش کارگری را به خاک و خون خواهند کشید. این برنامه جنبش اصلاحات برای جنبش کارگری است. در مبارزه بر سر تغییر قانون کار بسیاری، بدرست، گفتند که کنترل ظاهرات جلوی وزارت کار از دست خانه کارگر در رفته است. اما عدهای از میان همینها که کنترلشان از دست شوراهای اسلامی در رفته بود جیانی است که قرار است فردا زیر تمام استاد سازش کارگران و کارفرماها را امضا کنند. در پروسه مبارزه و اعتراض بر سر تغییر قانون کار این جریان شکل خواهد گرفت و متشکل و منسجم خواهد شد. اینها نیروی اصلی و عمدۀ رقیب رادیکالها و سوسيالیستهای جنبش کارگری هستند.

من هنوز دارم از برنامه جنبش اصلاحات برای طبقه کارگر حرف می زنم. اینها هدف جنبش اصلاحات است. دارم درباره خوابی که برای رادیکال سوسيالیستهای جنبش کارگری دیده اند حرف می زنم. اینکه باید در مقابله ای اینها چکار کرد، و چگونه همه تقشه هایشان را خنثی کرد، و مبارزه کرد تا جریانات رادیکال و سوسيالیست جنبش کارگری در این پروسه مستشکل تر و منسجم و قوی تر بیرون بیایند، بحث دیگری است که باید مفصل به آن پرداخت و برایش برنامه ریزی کرد.

الآن، حتی در بین جناح چه جنبش کارگری، و حتی در بین ضد رژیم ترینشان، این بحث مطرح است که باید تغییرات قانون کار را سبک و سنگین کرد. یعنی مشخصا دید که آیا بده بستون در مجموع به نفع است یا نه. واضح است که قانون کار تغییراتی بیشتر از اینکه اینجا مطرح شد خواهد کرد. اینجا بحث بر سر مهمترین هاست. مهمترین هایی که باعث تغییر تناسب قوای گرایشات درون جنبش کارگری خواهد شد

و چندین بند و ماده باید رعایت شود. (اینکه در عمل چقدر مواد و بندها اجرا می شود یا موثر است، بحث دیگری است). سرمایه داران برای خرید کارخانجات نیاز به حق بدون قید و شرط اخراج کارگران دارند. کارخانجات دولتی ضرر می دهند. می گویند که شرط سودآور شدن آن فروششان به بخش خصوصی است. بخش خصوصی هم مثل همه دنیا اولین کاری که میکند اخراج عدهای از کارگران است. هیچ وقت نشده بخش خصوصی کارخانجات دولتی را بخرد و کارگر جدید استفاده کند، همیشه اخراج می کند. یکی از دلایلی که جنبش کارگری همیشه مخالف درکی بود که برای دوره ای دولتی بودن آن با اخراج است. مسئله دیگر یادتان است در دوران انقلاب که در پائین تمام نشریات سازمانهای چپ، ملی شدن و دولتی شدن یک شعار مهم بود. به همین دلیل بود که در دوران دولت موقت بازرگان وقتی بسیاری از کارخانجات و موسسات دولتی شدند، مورد حمایت کارگران قرار گرفتند. ساده ترین مشاهده این بود که کارگران دیگر خود را با یک فرد سرمایه دار روبرو نمیدیدند و همین کمک می کرد تا کارگران تصور کنند که ماهیت رابطه شان با کارفرما که حالا دولت است تغییر کرده است.

این را می گفتم که سرمایه داران کارخانجات دولتی را نمی خنند و دلیلش را این عنوان می کنند که دستشان برای اخراج کارگران بعد از خرید کارخانه باز نیست. بنابراین معاملهای که دارد صورت می گیرد این است که حق اخراج بدون قید و شرط کارگران را به کارفرماها بدهند و در عوض حق انحصاری شوراهای اسلامی بعنوان "متولی" کارگران تضعیف شود و فضایی برای ایجاد تشکلهای غیر اسلامی، البته به همان اندازه ضد کمونیستی، ایجاد شود. و یک حق اعتصاب سر و دم بریده و شدیدا محدود به این تشکلهای بدهند. یعنی فقط این تشکلهای رسمی حق استفاده از این حق اعتصاب را داشته باشند. اگر چنین اتفاقی بیفتد روی کاغذ و بطرور رسمی کارگران ایران دارای حق تشکل و اعتصاب خواهند شد. در چنین صورتی، یکی از نتایج اینست که جلب حمایت تشکلهای کارگری در اروپا و آمریکا و کانادا از جنبش کارگری ایران دشوار خواهد شد چرا که سازمان جهانی کار، کارگر ایران را در در زمرة کارگرانی به حساب خواهد آورد که دیگر از حقوق پایه ای خود محروم نیستند.

موارد زیادی را می شود بر شمرد که برای ازانتر تمام کردن اعتصاب کارگران تصویب خواهند کرد. بدین ترتیب حق تشکل و اعتصاب، که صد سال فعالین رادیکال و سوسيالیست جنبش کارگری برایش مبارزه کردند، میشود نظری بیکاری از مهمترین مطالبات جنبش کارگری است. شوراهای اسلامی در دوره بیکارسازیهای رفسنجانی جلو افتادند و طرح را برای ازانتر تمام کردن بیکارسازیها تحت عنوان بیمه بیکاری ارائه دادند. گفتند که با تصویب و اجرای این طرح بجای اینکه مبالغ هنگفتی را بعنوان خسارت اخراج یکجا به کارگران بدھید، ماهانه و بسیار کمتر آنرا تحت عنوان بیمه بیکاری بدھید. بدین ترتیب یک طرح سر و دم بریده را بعنوان بیمه بیکاری تصویب کردن و مبارزه کل طبقه برای بیمه بیکاری تبدیل شد به تلاش بی سرانجام برای افزایش شمول این قانون که به کارگران بیشتری تعلق بگیرد، که الان بسیار ناچیز است، و همچنین مبارزه برای افزایش مبلغ پرداختی به کارگر بیکار شده. این بیمه بیکاری کمکی به خیل عظیم بیکاران نمی کند، اما روی طبقه کارگر ایران دارای بیمه بیکاری است. می خواهم بگویم که اینها قبلا هم اینکار را کرده اند. بر سر حق تشکل و اعتصاب خواهند شد، اما شدیدا مشروط؛ بطوری که در عمل فرق چندانی با وضعیت فعلی نخواهند داشت.

حق اعتصاب را به تشکل کارگری مورد تائید کنند که خواهند داد و هر نوع اعتراض و اعتصاب بدون تائید این تشکلهای را اعتصاب "غير قانونی" خواهند خواند. این اعتصابات و اعتراضات "غير قانونی" را سرکوب می کنند و کارگران سازمانده و مجازات خواهند کرد. در خارج کشور دیگر نخواهید توانست اتحادیه ها را در حمایت از این مبارزات و کارگران اعتصابی به اعتراض فراخوانید. خیلی ساده. چرا که این اتحادیه ها با اعتراضات و اعتصابات خارج از خود نیز تقریبا همین کار را می کنند.

اگر دوره قبل بورژوازی ایران، بورژوازی هار و خشن ایران، به همان

طرف است.

آن جریانی که گفتم در پرسه جدال بر سر قانون کار دارد ساخته می‌شود از همین الان شوراهای اسلامی را که به عنوان نماینده کارگران در هیات سه جانبه حضور دارند را نماینده کارگران نمی‌دانند. انتقاد اشان در همین حد است. اینها به کل معامله‌ای که دارد صورت می‌گیرد انتقاد و اعتراضی ندارند. این جریان در انتقاد اشان در پرسه قانون کار ممکن است در دفاع از حقوق کارگران خیلی محکم و رادیکال جلوه کنند، همانطور که شوراهای اسلامی بر سر تعیین حداقل دستمزد سال گذشته چنین کردند، اما اینها تعلقی به رادیکال سوسیالیستهای جنبش کارگری ندارند. در این دوره اینها به داشتن چنین چهره‌ای احتیاج دارند. به حال رادیکال سوسیالیستهای جنبش کارگری باید حواشیان جمع باشد. دولت به این هیات سه جانبه شش ماه فرصت داده تا تغییرات مورد نظر خود به قانون کار را ارائه دهد.

آنچه اینجا مطرح کردم بر اساس روند اوضاع داخلی و جهانی و نیازهای کل طبقه سرمایه دار ایران و جنبش اصلاحات است برای ادغام در اقتصاد و سیاست جهانی و منطقه‌ای. ممکن است تغییرات قانون کار دقیقاً مطابق همین فرمولبندهایی که اینجا مطرح شد نباشد. ولی سیر اوضاع به طرف تغییراتی با همین ماهیت حرکت می‌کند اگر چه نه با همین فرمولبندیها.

در این مدت کارگران باید هشیار باشند. به ویژه رادیکال سوسیالیستهای جنبش کارگری باید کارگران را هشیار نگه دارند. در این مبارزه چند گرایش دارد عمل می‌کند که موضع و اهداف متفاوتی دارند. باید تلاش کرد تا تفاوت‌های اینها گفته شود و کل سیاستهای عمومی رادیکال سوسیالیستها جنبش کارگری بطور مشخص تعیین و تدوین شود. در هر صورت چند موضوع روشن است: اولاً علیه تغییرات قانون کار ما نباید مدافعان قانون کار فعلی جلوه کنیم. در این مورد هیچ شک و شبهمای نباید ایجاد شود. دوماً شوراهای اسلامی مدافعان قانون کار فعلی هستند. در این مبارزه شوراهای اسلامی باید افشا شوند. هم سابقه آنها علیه جنبش کارگری و فعالین کارگری، و هم هدف فعلی آنها که می‌خواهند در دور جدید جای پایی در میان کارگران پیدا کنند، چرا که دوره داشتن حمایت بالا گذشته است. در این مبارزه شوراهای اسلامی نباید هیچ مشروعيتی بیابند. نباید اجازه داد شوراهای اسلامی خود را نماینده کارگران جلوه دهند. سوماً یک جریانی هست که از قانون کار سابق حمایت نمی‌کند، علیه شوراهای اسلامی هم هستند، در عین اینکه بیشترین ظرفیت را برای سازش با شوراهای اسلامی دارند، این جریان الان به نیازمند داشتن یک چهره مخالف شوراهای اسلامی است. اینها آن جریانی هستند که در این پرسه قرار است قدرت بگیرند و طرف حساب اصلی جریان رادیکال سوسیالیست در جنبش کارگری بشوند. حریفان و رقیبان اصلی ما در جنبش کارگری این جریان است. ما باید بسرعت صفت خودمان را از اینها تفکیک کنیم. اختلافات خودمان را بروشناختی بیان کنیم و اهداف آنها را خیلی روشن برای کارگران توضیح دهیم. این تنها تضمینی است که صرفاً بشود یک جریان رادیکال و سوسیالیست در جنبش کارگری را، منسجم و مشکل و بسیج کرد.

اگر قطعنامه ای قرار است درباره مبارزه بر سر قانون کار داده شود باید بر همین مبنای استوار شود. البته مواد دیگری هم در قانون کار تغییر خواهد کرد، اما مواردی که خیلی مهم است همین هاستند. حق اخراج بدون قید و شرط کارگران به کارفرما در قبال حق تشکل محدود و با شرط و شرط؛ و حق اعتصابی سر و دم بریده برای استفاده این تشکلها. این معامله ای است که قرار است صورت بگیرد.

*

که نزدیک صد سال همیشه چیها و رادیکالها در آن دست بالا داشتند و قوی ترین و منسجم ترین بوده‌اند. مسئله این است که خواست کارفرماها را می‌دهند و در مقابل کارفرماها هم با حق تشکل و اعتصاب محدود و مشروط موافقت می‌کنند. حق اعتصابی که فقط تشکلی که می‌خواهند بسازند حق استفاده از آن را دارد، بنابراین فکر نکنید ناپرهیزی می‌کنند.

یک بخشی و یک عده‌ای در جنبش کارگری می‌خواهند این معامله صورت بگیرد. اینها جزو رادیکالها و سوسیالیستهای جنبش کارگری بودند؛ حال به هر نوع از سوسیالیسمی که بدان باور داشتند. اینها بعضاً کسانی بودند که هیچ درجه از فشار نتوانست آنها را تسليم کند، اما اینها فعلاً تسليم عقایدی شده‌اند که انجام این معامله براش موجه است. اینها مزدور دولت و کارفرماها نیستند. اتفاقاً خاصیت و برای این نوع تشکلها و رهبرانشان در این است که مزدور کارفرما و دولت نیستند، نباید باشند. در صفوں ما هستند، اما همان عقایدی را دارند که طرف مقابل داشتنش را برای ما مجاز می‌داند. همان سیاستی را دارند که طرف مقابل داشتنش را برای ما مجاز می‌داند.

اگر جنبش اصلاحات بتواند به اهداف خود برسد دوران سخت و دشواری برای رادیکالها و سوسیالیستهای جنبش کارگری شروع خواهد شد. من نزدیک سه چهار سال پیش در یک مصاحبه گفتم که چنین پروسه‌ای در حال شکل گیری است و روند اوضاع بدین طرف است متنها شکل مشخص آن قابل پیش‌بینی نیست، فقط می‌شود حس و گمان زد که شاید شوراهای اسلامی منحل شوند، ممکن است آنقدر تغییر کنند که بتوانند همان نقش تشکل‌های مورد نظر جنبش اصلاحات را بازی کنند، ممکن است بمانند آما بشدت تضعیف شوند و در واقع بود و نبودشان فرق نکند؛ بعنوان مثال یک شکل مشخص آن بود که خانه کارگر وزارت کار در مقابل آنچه که جبهه مشارکت قصد داشت بسازد مقاومت نمی‌کرد و با هم به یک سازشی میرسیدند. منظورم تلاش جبهه مشارکت به سردمداری انجمن صنفی روزنامه نگاران بود برای ساختن کانون عالی انجمنهای صنفی کارگران. قصد مشارکت‌ها این بود که تمام جیات و ممات آن کانون عالی بیفتد به دست روشنفکران و ایدئولوگ‌های جنبش اصلاحات که در انجمن صنفی روزنامه نگاران بودند. می‌خواستند این روزنامه نگاران را که با بسته شدن روزنامه‌ها استفاده از حق بیمه بیکاری کارگری را نیز با پا در میان خانه کارگر شروع کرده بودند را بیاندازند به جان کارگران کارگاهها، که حداقل بعد از اصلاحات ارضی هیچ وقت پیشتاب جنبش کارگری نبودند و به این دلیل توان ایستادگی سیاسی و نظری در مقابل روزنامه نگاران را ندادند. مشارکت‌ها می‌خواستند از این طریق کانون عالی انجمنهای صنفی کارگران را بسازند و عمل اتحادی خانه کارگر و شوراهای اسلامی را از بین ببرند. وقتی موفق نشدند، کمالی، وزیر کار را تغییر دادند و جای او یکی از کادرهای رهبری مشارکت را گذاشتند. الان شوراهای اسلامی و خانه کارگر وزیر کار حامی خود را نیز از دست داده‌اند و با تغییر قانون کار، موقعیتشان قانوناً هم تضعیف می‌شود.

برای تغییر قانون کار – مطابق همان الگوی سازمان جهانی کار – یک هیات سه جانبه مامور این کار شده است. یعنی کارگر و کارفرما و سازمان جهانی کار را پذیرفته‌اند و قانون کار آینده مورد توافق هر سه دولت، هر سه در این هیات نماینده دارند. یعنی از همین الان الگوی سازمان جهانی کار را پذیرفته‌اند و قانون کار آینده مورد توافق هر سه

با رو به نقل از

شماره ۱۰ و ۱۱، مرداد و شهریور ۱۳۸۱ (ژوئیه و اوت ۲۰۰۲)

ماهنامه اتحاد سوسیالیستی کارگری

www.wsu-iran.org